

A telekommunikációs konvergencia filozófiája felé

A T-Mobile és a Magyar Tudományos Akadémia
nemzetközi társadalomtudományi konferenciája

Budapest, 2007. szept. 27–29.

Az előadások magyar nyelvű összefoglalói

András, Ferenc:

Kiterjedt kommunikáció: a felvilágosodás új korszaka?

András Ferenc, a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskola hallgatója, előadásában a mobilkommunikáció korszakát a felvilágosodás tradíciójának perspektívájából vizsgálja. Kiindulópontja szerint a felvilágosodás nem egy lezárult kultúrtörténeti folyamat, hiszen alapvető eszméi a társadalmi cselekvés szintjén jelenleg is fellelhetők. Állítása szerint amennyiben kimutatható, hogy ezen eszmék kapcsán a modern kommunikációs tér (mobilkommunikációs tér) kialakulása radikális változásokat indukál, akkor joggal beszélhetünk a mobilkommunikációról mint a felvilágosodás új korszakáról. Érvelésében hangsúlyozza, hogy a kommunikáció-technikai vívmányok által létrejött szélesebb kommunikációs lehetőség szükségszerűen kiterjeszti a felelősség körét, mivel a felelősség nem pusztán a valós cselekvéssel, hanem már annak lehetőségével megjelenik. Ezen a módon a kommunikáció-technika eszközei aktívan visszahatnak mind az egyéni, mind a társadalmi cselekvés szintjére, mivel az általuk biztosított lehetőség felelősséget hordoz, ennek tudata pedig cselekvést generál. Amennyiben a felvilágosodás fogalma alatt a szabadság újraosztását és a tudatosság elmélyülését értjük, akkor ez a felelősség újraosztását és egymás jobb megértésének követelményét is jelenti, s mindez nem választható el a kommunikációs feltételek változásaitól.

Arlt, Dorothee – Pöschl, Sandra – Döring, Nicola:

Nem kapunk választ? – Kísérleti tanulmány az SMS-kommunikációban történő nem-elérhetőségről

Dorothee Arlt, Sandra Pöschl és Nicola Döring az Ilmenau-i Műszaki Egyetem média- és kommunikációtudományi intézetének kutatói, akik előadásukban azzal foglalkoznak, hogy a mobilhasználók miként kezelik a „nem-elérhetőség” problémáját az SMS-kommunikáció során. A szerzők az SMS-küldők perspektívájából elemzik, hogy milyen viselkedést, illetve érzelmi reakciókat vált ki belőlük egy megválaszolatlan SMS. Kísérletükben 675 egyetemista vett részt, akiket arra kértek meg, hogy egy online kérdőív négy variánsa közül töltsenek ki egyet. A képzeletbeli alapszituáció szerint egy szórakozóhelyen létrejött ismerkedést és telefonszámcsere követően a kísérleti alanyok másnap SMS-t küldenek újsütetű ismerősüknek. A kérdőív első verzióját kitöltők egy órát, a második verzióban szereplők egy napot, végül egy

hetet várnak. A kísérleti szituáció változtatásával jól szemléltethető az alanyok érzelmeinek és viselkedésének változása.

A mobiltelefonok mindennapokba történő beszivárgásával először a folyamatos elérhetőség kezelését kellett elsajátítani. A tanulmány szerint elérkeztünk arra a pontra, ahol már a nem-elérhetőség kezelésére van szükség. Egyaránt vannak olyan emberek, akik tudatosan választják az elérhetőség, ill. a nem-elérhetőség állapotát mobiltelefonjukon. A nem elérhető állapotot választva mindannyian olyan szituációkat teremtünk kommunikációs partnereink számára, ami hatással lehet érzelmeikre és viselkedésükre.

Babarczy, Eszter:

Anómia és kommunikáció

Babarczy Eszter, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem tanára és a BME Média Oktató és Kutatóközpontjának kutatója, egy 2006-os felvétel tanulságait elemzi. Igaz-e, hogy a kommunikációs eszközök használata információ-túlterheléshez, az pedig anómiához vezet? Vagy éppen ellenkezőleg: minél több forrásból, több csatornán keresztül és több emberi kapcsolat segítségével tájékozódik az ember a világban, annál kevésbé jellemzőek rá az anómia mutatói? A reprezentatív kérdőíves kutatásban 28 anómia-kérdést is feltettünk a kommunikációs és médiafogyasztási szokásokra, valamint a kapcsolati hálóra vonatkozó kérdések mellett. Először is látnunk kell, hogy a szakirodalomban különféle helyeken felbukkanó anómia-kérdések nem feltétlenül ugyanazt a jelenséget mérik. Másodszor, szembeállítottuk a durkheimi és a mertoni anómia-értelmezést. Az előbbiből az következne, hogy a sok információ nagyobb anómia-érzethez vezet. Az utóbbiból inkább az, hogy a szabályszegéssel kapcsolatos toleranciaként és a társadalmi normákkal szembeni ellenségességként értelmezett anómia nem a médiagazdag környezettel, hanem inkább a szocio-ökonómiai státussal függ össze. Végül teszteltük a „hálózatos individualizmus” tézist is, és megvizsgáltuk, vajon a sokféle emberrel sokféle érintkezők érzik-e „zavarodottnak” magukat, vagy éppen a zárt közösségekben élők.

Barabási, Albert-László:

Idő és hálózatok a mobilkommunikációban

Barabási Albert-László a bostoni Northeastern University fizika, számítástudomány és biológia tanszékeinek tanára. Előadásában abból indul ki, hogy a mobiltelefon az emberi dinamika és mobilitás oly szintű, ill. részletességű mintázataihoz biztosít hozzáférést, ami korábban elképzelhetetlen volt az ipari országokban. Így előadásának célja, hogy ezen adatok alapján számszerűleg megragadja az emberi cselekvés jellegzetességeit, ill. a helyváltoztatás mintázatait. Kiindulópontul annak az alapvető hipotézisnek az ellenőrzését végzi el, mely szerint az emberi cselekvés alapvetően véletlenszerűen zajlik térben (helyváltoztatás mintázatai) és időben (események között eltelt idő). A várt véletlenszerű eloszláshoz képest azonban szignifikáns eltérések tapasztalhatóak. Az események időbeli lefolyására vonatkozóan a mérések azt jelzik, hogy az emberi tevékenységek természete lökészerű, matematikai jellemzőkkel jól definiálható. Ezt a jellegzetességet adatok sokasága támasztja alá, és a legkülönbözőbb jelenségekre érvényes, így a mobiltelefon-használatra, a könyvtárlátogatásra vagy az e-mailezésre. Ezzel ellentétben az emberi helyváltoztatás messze rendszeresebb, mint ahogy azt a diffúziósmodellek valószínűsítik, és amit matematikailag több idő és térszálán is egy központi vonzóerő hatása alatt lévő részecske véletlen bolyongása ír le. Barabási ezen eredményeknek az emberi tér- és időérzékelés természetére gyakorolt következményeit tárgyalja előadásában.

Bassett, Caroline:

Az összeegyeztetés logikája: A 2.0 kulturális tétje

Caroline Bassett a Sussex-i Egyetem Material Digital Culture kutatóközpontjának igazgatója. A konvergencia teoretikusai egy sor korábban elkülönülő forma fúzióját jósolják. Az információs iparág nézőpontja szerint ez egy olyan folyamat, ami „centripetális erők” hatására minden különösebb probléma nélkül halad egy jól behatárolható középpont felé. Lokálisan felléphetnek ugyan nehézségek, de az információ észlelt ontológiája a teljes konvergencia irányába tart.

Ezzel szemben az információ szocio-kulturális terjedésére összpontosító kultúrateoretikusok épp olyan hangsúlyosnak tartják a centrifugális erőket, mint a centripetálist.

A különböző megközelítések egymásra vonatkoztatása termékeny lehet, mert felfedheti az egyes elméletek hiányosságait. Továbbá különösen alkalmas lehet arra, hogy feltárja a kölcsönös egybeesések meggyökeresedett halmazait: a konvergenciát működtető centrifugális erőt technológiai mozzanatként (és ezzel együtt a társadalmi kontroll egyfajta formájaként), míg a centripetális erőt kulturális mozzanatként (ill. a kontroll kijátszásának egy formájaként) értelmezni problematikus.

Ezt szem előtt tartva, az előadó (i) megvizsgálja a – konvergencia lényegében ipari leírásának tekinthető – „2.0” és a Henry Jenkins által ellenállás-utániként értelmezett konvergencia kultúrája közötti kapcsolatot. Majd (ii) tárgyalja a mai konvergencia-folyamatok megismerésének lehetőségét egy olyan ipari/kulturális logika segítségével, ami nem annyira a szétterjedettség és alárendeltség viszonyai mentén működik, hanem sokkal inkább a megbékélés egy formáját követi, ami egyfajta „kikényszerített narrációt” eredményezhet.

Bedő, Viktor:

Lokatív információtól a városi tudásig

Bedő Viktor a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskola kommunikációfilozófia programjának hallgatója. Az előadás napjaink lokatív (helyérzékeny) média kezdeményezéseiből lesűrhető tapasztalatokból kiindulva arra keresi a választ, hogy a mobilkommunikációs és helymeghatározó eszközökkel előállított és megosztott információ milyen módon válik városi tudássá. A lokatív kommunikációs technológiák figyelembe veszik az információ térbeli vonatkozásait: például egy esemény helyét, vagy az információ létrejöttének helyét, esetleg azt a helyet, ahova valamely üzenet el lett küldve. Ezek a rendszerek az információ térbeli vonatkozásainak kezelésére általában térképet is tartalmaznak. A városi tudás kérdését az előadás a szerveződés és a beágyazottság fogalmi mentén vizsgálja, melyhez az új interaktív várostérképen megjelenő információ mintázatai szolgáltatnak gyakorlati példát.

Benda, Klára:

Elméleti keretek a hálózati oktatás intézményesülésének értelmezéséhez

Benda Klára az ELTE Társadalomtudományi Kar szociológus PhD hallgatója, a Digitális Középiskola módszertani szakértője. Előadásában az intézményesült oktatás példája alapján olyan elméleti keretek szükségessége mellett érvel, amelyek képesek számot adni az intézményesült társas viszonyok hálózati megvalósulásáról. A hálózati tanulás jelenlegi értelmezéseiben három jelentős elméleti megközelítést különít el, melyek a technológiát, a pedagógiát, illetve az emergens közösségeket helyezik a középpontjukba, és amellet érvel, hogy

ezek a megközelítések figyelmen kívül hagyják azokat az intézményes aspektusokat, amelyek megvalósulása a hálózati oktatás létrejöttéhez szükséges, így nem teszik lehetővé a reflexiót és a tervezést ezen a területen. Benda azt állítja, hogy a hálózat és az intézmények kapcsolatának vizsgálatához a szociológia nagy elméleteihez kell visszanyúlnunk, amelyek a társadalom mibenlétével foglalkoznak. Előadásában Anthony Giddens strukturációs elméletét illeszti a hálózati oktatás problémavilágához. Abból indul ki, hogy a hálózati technológia nem elsősorban mint tárgy, inkább mint infrastruktúra vagy környezet értelmezhető, de vitatkozik Wanda Orlikowski Giddens-adaptációjával, amely a technológiai strukturációt vizsgálja, és megközelítésénél fogva a technológia strukturációs jelentőségét kiemelten fontosnak látja. Saját adaptációjában az oktatás mint társadalmi rendszer társas viszonyaiból indul ki, és a bemutatott példák alapján amellettt érvel, hogy a hálózati oktatás strukturációs leírásában a technológia csak az egyik tényező, ami szabályok és erőforrások formájában az intézményesültséget hordozhatja, legalább ilyen fontos szerepe van a jogi szabályozásnak, és a hálózati intézmények elméletében a különféle tényezők viszonyáról is számot kell adni. A társadalmi rendszerek nézőpontjából kiinduló megközelítés a konvergencia értelmezésében is olyan egységesítő keretként működhet, amely a konkrét hálózati technológiák sajátosságainak jelentőségét relativizálja.

Benedek, András:

Új tanulási paradigma: Interaktivitás és mobilitás az osztálytermeken kívül

Benedek András a Budapesti Műszaki Egyetem tanára, az Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet igazgatója. Az előadás az ezredfordulót követően a mobilkommunikáció tanulási paradigmánk megváltozására gyakorolt hatását elemzi. Az előadó az ember-gép interaktív kommunikáció általánossá válását követően arra hívja fel a figyelmet, hogy az emberi kommunikáció térbeli függetlensége új tanulási lehetőségeket teremt. Az új pedagógiai kihívásokra a választ a fejlett országokban az egész életen át tartó tanulás keretei között keresik, s a felnőttképzés, a nonformális és informális tanulás növekvő jelentőségére hívják fel a figyelmet. A mobilkommunikáció fejlődése által a tradicionális osztálytermi tanítástanulás alapvetően megváltozik. Az új technikai lehetőségek által az oktatás audio-vizuális támogatása virtuálissá és ezzel egy időben személyessé válhat, megteremtve a multimedialitást a „jövő osztálytermében”. A tanulás és az osztályterem funkcionálisan és térben is egyre inkább távolodik egymástól. A leendő közösségi interaktív felületek és a multimédia általános használata a zárt fizikai terek helyett nyitottabb közösségi terek felé terelik a tanulási tevékenységeket, melyhez a mobil kommunikációs eszközök az előadásban bemutatásra kerülő új, tanulóokra szabott pedagógiai eljárásokat támogathatnak.

Bertschi, Stefan:

A konvergencia mint vallás: van-e erkölcs a távközlésben?

A konvergencia az „Idők jele” a korai 21. században. Úgy tűnik, hogy minden – a távközlés pedig különösképpen – konvergál, és ez filozófiai vizsgálódás után kiált. Ízlés kérdése, hogy valaki ellenáll-e a készletésnek, hogy a popsztár, Prince szövegében megjelenő negatív tónussal összhangban tegye fel a kérdést: vajon a konvergencia narkotikum-e? Vagy épp ellenkezőleg, egy gyógyító vallás? A második feltevésre összpontosítva, értelmesnek tűnik szociológiai szempontból tárgyalni a kérdést. Ezt úgy érhetjük el, hogy Georg Simmel interakció-elméletét, vagy másképpen kölcsönhatás fogalmát (*Wechselwirkung*) vonatkoztat-

juk a konvergencia – túlértékelt – fogalmára. A konvergenciáról azt tartják, hogy nem helyettesítheti az interakciót; hanem intenzívebbé teszi azt. Vizsgálódásunkat a mobiltelefonnal kezdjük, és az alábbi kérdéseket tesszük fel: (1) vajon a távközlési konvergenciát tekinthetjük-e vallásnak? (2) Milyen mértékben beszélhetünk erkölcsről a távközlésben? És végül, (3) a távközlés és az interakció összekapcsolása milyen mértékben vezet el a „megtervezett” társadalom („engineered” society) megismeréséhez? A válaszok felkutatásához a mobiltelefon mint kulturális képződmény fogalmát terjeszttem ki az átható számítástechnika, a környezeti intelligencia és a nanotechnológia tartományába. Zárásképpen azt tárgyalom, hogy ez a megközelítés milyen lehetőségeket nyújt az interakció új típusainak felismeréséhez, valamint az új, konvergens valóságok magyarázatához.

Bodó, Balázs:

Underground közjavak, illegális archivisták – a szellemi tulajdon két élete

Bodó Balázs a Stanford Law School Fulbright-ösztöndíjas vendégkutatójaként az elmúlt évben a szerzői joggal védett szellemi javak használatának jogi, normatív, gazdasági és technológiai környezetével foglalkozott. Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a szellemi javak használatára vonatkozó jogi szabályok (a szerzői jog) és azt egyének, közösségek viselkedését e területen szabályozó normák (copynorms) között komoly távolság feszül, ráadásul e távolság nem az írott törvények nem-ismeretéből fakad, hanem azok tudatos figyelmen kívül hagyásának következménye. E normák kialakítására, fenntartására mindaddig lehetőség van, amíg az egymással (másolatkészítési, remixelési) kapcsolatban álló közösség tagjainak lehetőségük van elrejtőzni a technológia bugyraiban, repedéseiben, s képesek fenntartani az alternatív mintákat követő copyright undergroundot. Az itt, ebben az undergroundban alakuló normák, forgalmazott tartalmak önmagukban is érdekesek, de az igazán érdekes konfliktusok a két világ találkozási pontjain, a mainstream és az underground közötti átjárás során figyelhetők meg – azaz akkor, ha az underground világa egy-egy pillanatra láthatóvá válik. Az előadás során azt a folyamatot vizsgáljuk meg alaposabban, ahogy az illegális digitális könyvtárak átalakítják a teljes magyar kulturális ökoszisztémát, majd kísérletet teszünk e folyamat azonosítására a mobil technológia körében is, hiszen, ahogy az egyre gyarapodó példák figyelmeztetnek, a mobil hálózatokon, egymással bizalmi kapcsolatban állók között terjedő „szamizdat” irodalom – mint például az egymást agyba-főbe verő gyerekekről készített mobilvideó – nyilvánosságra kerülése a morális pánikon túlmutató hatásokkal is járhat a mindennapokban.

Boros, János:

A telekommunikatív demokrácia felé: Telekommunikációs konvergencia mint a társadalmi igazságosság eszköze

Boros János, a Pécsi Tudományegyetem tanára, a telekommunikációs konvergenciát mint emberi lények konvergenciáját, kommunikatív egymásra találását értelmezi. Manuel Castells, Jürgen Habermas, Nyíri Kristóf, John Rawls, Richard Rorty és Amartya Sen kutatási eredményeit fölhasználva azt állítja, hogy a mobiltelefon használatának elterjedése használhat a demokrácia világméretű térhódításának. Szociológiai kutatási eredmények szerint olyan országokban, ahol a mobilkommunikáció elért egy bizonyos mértéket, ennek révén nagy számú ember képes volt a választási eredményeket befolyásolni. A történelem pedig azt mutatja, hogy ahol emberek belső vagy külső erőszaktól mentesen élhettek, ott kialakították a demokrácia válfajait (Svájc, Amerikai Egyesült Államok). Mindkét demokrácia eredete, amiként a régi

görögöknél is, a „piacon való beszélgetés” volt. Rawls elmélete szerint a nyilvános-közös gondolkodás (public reasoning) révén alakulhatnak ki a társadalmi igazságosság közös meggyőződései és intézményei. A mobilkommunikáció által kínált végnélküli beszélgetőtér új, mobil piacterré válhat, ahol Rawls kommunikációs terébe kerülhetünk. Szerinte az igazságosságot, az igazságos törvényeket és intézményeket a „tudatlanság fátyla” alatt tudjuk megalkotni, elvonatkoztatva saját helyzetünkétől. A mobil társadalom információ-zuhatótagában és felgyorsult cselekvésritmusában legtöbb döntésünket legtöbbször a „tudatlanság fátyla” mögött hozzuk. Amit Rawls kritikusai eddig elvont filozófiai gondolkodásnak tartottak, a mobilkommunikációval szociológiai és politikai értelemben valóságosan ható tényezővé válhat. Mivel saját helyzetét és annak jövőbeli változásait a mobilkommunikációban senki nem ismeri, mindenki az igazságos politikai helyzetek kialakítását fogja elősegíteni. Ha az érvelés helyes, akkor a mobilkommunikációs társaságok a világméretű demokrácia legfontosabb előmozdítóivá válhatnak.

Csepeli, György:

Wiki tudás

Csepeli György szociálpszichológus, a Miskolci Egyetem és az ELTE egyetemi tanára. A csoport- és tömeglélektan előtt sosem volt titok a tudás kollektív eredete és szerveződése. Megfelelő genetikai program hiányában az ember megmaradása, sokasodása a Földön nem vált volna lehetővé, ha nem jön létre az egyes emberek élethosszán jóval túlnyúló információátviteli rendszer, mely lehetővé teszi, hogy az életbe lépő nemzedékeknek ne kelljen mindig nulláról elkezdni a világ megismerését. Ezt a rendszert, melyet a nyelv éltet és a kultúra tölt ki tartalommal, az új kommunikációs technológiák tökélyre fejlesztik. Az internet révén lehetővé válik sok személy egyidejű kommunikációja, amikor is egy-egy ügyben, eldöntendő dilemmában, kérdésben mindenki nyilvánosságra hozhatja saját álláspontját, melyet azonnal tudomásul vehetnek a többiek, mégpedig úgy, hogy a Grice által leírt kommunikációs maximákat sértő elemeket kiszekeláltják. A technológia lehetővé teszi a folyamat és az eredmény archiválását, visszakereshetőségét, ami megfelelő kereső rendszerek rendelkezésre állása esetében tovább fokozza a hatékonyságot. Az eredmény a tudás új minősége lesz, melynek alakításában minden közlő részt vesz, de az eredményt senki sem sajátíthatja ki, pontosan úgy, ahogyan erre nem volt lehetőség a folklór korában. A wiki tudás a népi kommunikáció reinkarnációja, melyet az internet tesz lehetővé. A wiki szó az azonnali kölcsönös korrekcióra utal, mely annál erőteljesebben érvényesül, minél többen vesznek részt a rendszerben. Egyedüli probléma, hogy a korrekció elmarad, sőt, ellenkezőjére fordul, ha a kommunikációs térben túlsúlyra jutnak az érzelmek és az előítéletek. Ahol wiki tudás van, ott előbb utóbb megjelenik a wiki tudatlanság is, melynek egyik példája volt az 1996-os magyarországi Postabank pánik.

Danka, István:

Képi jelentés: absztrakt szimbólumok vs. mozgóképek

Danka István, a Leeds-i Egyetem filozófia szakos PhD-hallgatója előadásában – Quine-t parafrázálva – amellyel érvel, hogy a képi jelentés szemantikailag szignifikáns alapegysége a film egészé. Nyíri Kristótot követve azt állítja, hogy a képi jelentés közvetlenebb a nyelvinél, de azzal a megszorítással, hogy az állóképek jelentése a mozgóképekből származik. Az állóképek, amennyiben nincsenek összekapcsolva más képekkel, elveszítik a kontextust, amely a jelentésük alkotórésze.

Az állóképek – még a fotók is – az absztrakció magas fokán állnak; a valóság egy bizonyos szegmensére fókuszálnak, kiragadva azokat az őket kontextualizáló milióból. A dekontextualizáció által megjelenik az értelmezés lehetősége (néha szükségessége). Minél kisebb (tér-időbeli) darabját hasítjuk ki a valóságnak, annál nagyobb szükség van az értelmezésre. Az ikonok konkrétabbak, mint a szavak, a fotók konkrétabbak, mint az ikonok, és a legkonkrétabb jelentéshordozók valószínűleg a filmek (avagy hangosfilmek). Lévén a valóságból kihasítva, utóbbiak is absztrakciók, de egyúttal tágabb kontextust hordoznak, amely immúnisabbá teszi őket a különböző értelmezésekre. Ez az előadó fő érve amellet, hogy a képi jelentés elméletén dolgozva „képi jelentésholistáknak” kell lennünk.

de Lange, Michiel:

*A folyamatos összekapcsoltságtól a folyamatos helyérzékenységig:
lokatív média és játékos identitások*

Michiel de Lange doktorandusz hallgató a Rotterdam-i Erasmus Egyetem filozófia fakultásán. Előadásában a GPS, az online publikálás és az ún. geotagging hordozható készülékekben testet öltő konvergenciájával foglalkozik. Ez a kombináció helyek, emberek és kedvteléseik feltérképezését is lehetővé teszi. Az előadó holland példákon szemlélteti, hogy ez a fajta konvergencia miképp teremti meg a létezés játékos formáját.

De Lange azt a kérdést teszi fel, hogy az egyes helyekre és útvonalakra rétegekként rá-rakódó személyes élmények vajon a személyiség megosztásának „játészótereivé” válhatnak-e? Továbbá azt tárgyalja, hogy vajon mi történik, amikor a fizikai közelség esetében a technológia kezd el médiaként funkcionálni?

Végül felteszi a kérdést, hogy az együttes jelenlét egyre inkább mindent átható mivolta hozzájárul-e az egységes és autonóm én (narratív eszméjének) további erodálódásához azáltal, hogy a fenti folyamatok egyfajta elosztott, „játékos identitásokat” hoznak létre.

Demeter, Márton:

Mire jók a hálók?

Demeter Márton mint alkotó, és mint a PTE kommunikációs doktorandusza egyaránt a digitális képalkotás experimentális lehetőségei iránt érdeklődik. A tervezett előadás a tudás megszerzésére irányuló törekvéseket – a hálószerkezetből kiindulva – halászó tevékenységként koncipiálja. A vizualitás példáján keresztül rávilágítunk arra, hogy a háló(zat) szerkezetének tanulmányozása és fejlesztése mellett kikerülhetetlen feladatunk a hálószerkezethez rendelt funkció(k) körüljárása. Az előadás ezt nevezi a háló 3D rekonstrukciójának. Vagyis: a hálót kivetjük a valóságra. Ha a halászra, mint intencionális ágensre tekintünk, akkor jogos elvárunk tőle, hogy tudja (hiszi, óhajtja stb.), mit kell kifognia a világból, és ehhez milyen eszközre van szüksége.

Fábri, György:

Tudáskommunikáció a konvergens eszközök és használati módok időszakában

Fábri György, a Magyar Tudományos Akadémia kommunikációs igazgatója, tudomány-szociológiai és médiaprojektek vezetője, előadásában a telekommunikációs konvergencia hatását vizsgálja a tudományos kommunikációra. E szempontból a kommunikációs konvergencia magukat az eszközöket tekintve abban hozott újdonságot, hogy a mobiltelefonok tárolókapacitása és adatátviteli képességeinek erősödése révén integráltabban részesei a tudáskommunikáció hálózatainak. Ennél lényegesebb az eszközhasználati konvergencia, közelebbest a média-jellegű felhasználói lehetőségek térnyerése. Ugyanakkor fokozódott a tudományos tudás-átadás és a tudomány reprezentációjának medializálódása, és így a tudomány mint médiatermék számára a kommunikációs eszközök immár valódi platformot kínálnak. De vajon a tudományos tartalom létrehozói és közvetítői mennyire képesek mediális tudásterméket gyártani? A probléma a tudományos tudás jövőbeli státuszát is meghatározza, ugyanis a konvergencia révén minden korábbinál demokratizáltabb tudásbázis-építés (saját tartalmak feltöltése, hálózatba szerveződése, individualizálódó tudásszerzés s mindennek a trendi kultúrája) közegében a tudományos tudás autoritását, hitelességét csak versenyképes médiamegjelenéssel lehet érvényesíteni. Mindez miképpen hat a tudomány és tudásátadás hagyományos művelésére, intézményrendszerére?

Fehér, Katalin:

A virtuális valóság metaforái és vizuális asszociációi

Fehér Katalin kommunikációs szakember, fő kutatási területe az online kommunikáció, illetve az új média. A digitális média látványos fejlesztéseket hozott a kilencvenes években: megjelent a World Wide Web és az innovatív szimulációs technológia, a virtuális valóság. A két találmány egy új víziót jelentett a jövőről számos metaforával és komoly lelkesedéssel. Úgy tűnt akkoriban, hogy nagyon közel van egy négydimenziós világ lehetősége a manipuláció legmagasabb szintjén. Napjainkban ez az elgondolás már más konstrukciók mentén alakul: az új média racionalizálása jelenik meg elsősorban, és kevésbé domináns a misztifikáció.

Az új generáció együtt él a digitális médiával és saját online életmódot alakít ki, így a korábbi metaforák és víziók új jelentéseket nyernek. Vagy mégsem? Hipotézisem szerint a korábbi metaforák bizonyos értelemben lehetővé teszik az új média jelenségének újraértelmezését. Ahogyan a virtuális környezet egyre inkább reálissá válik, a korábbi metaforákat ismét megvizsgálhatjuk.

A hipotézist a virtuális valóság metaforáinak értelmezéséről az új generáció kapcsán egy empirikus vizsgálattal ellenőriztem először Magyarországon, majd egy kontrollcsoporton az Egyesült Államokban. A digitális média újdonsága kimutatható az eredmények szerint, de jellemzően a virtuális és reális valóságok közötti interakció határozza meg a felhasználók attitűdjeit. A kutatás során izgalmas eredmény született: a digitális virtuális valóság olyan asszociációkat és interpretációkat biztosít a virtuális valóság általános jelentéséhez, mely kiterjedhet az álomtól az utazásig.

Fleissner, Peter:

„A második nagy átalakulás” – A kultúra kisajátítása, avagy támogatása?

Peter Fleissner a Bécsi Műszaki Egyetem számítógép-tudományi tanszékének nyugalmazott rendes tanára örökös kinevezéssel. A föld árucikké válását követően a 19. század első felében a munka árucikké válásának folyamata is megtörtént Angliában, ami a kapitalista gazdaságot kapitalista társadalommá transzformálta azáltal, hogy felszabadította a munkaerőt és a piac törvényeinek körébe vonta azt. Ezt a folyamatot Polányi Károly elemezte 1944-ben megjelent, híres művében, *A nagy átalakulásban*.

Napjainkban egy legalább ilyen jelentőségű folyamatnak lehetünk szemtanúi: a kultúra árucikké válásának. A technológia és a törvények jól szervezett kölcsönhatásának köszönhetően a digitális információs-kommunikációs technológiák a piac világméretű kiterjedését teszik lehetővé, helyet adva az emberi kultúrába történő befektetéseknek. A mobilkommunikációs technológiák lehetővé teszik a másokkal való beszélgetés árucikké válását térbeli és időbeli korlátok nélkül. A digitális audio-, fotó- és videoberendezések pedig az emberi cselekvések még szélesebb spektrumának objektívációját teszik lehetővé. Ilyen az éneklés, az írás, a zenei előadás, a tudományos munka, a szoftverkészítés, a fényképezés, a festés, vagy a filmkészítés. Teszik mindezt úgy, hogy azok igény szerint hagyhatók félbe és folytathatók. A szellemi tulajdonjogok, törvények valamint a másolásvédelem technológiai az információs jószágokat egyedi árucikkekké alakítják. Az internet pedig ezek eladásának, megvásárlásának és elosztásának globális piacterévé vált. Egy olyan piaccá, ahol sok ország megjelenik, és ami az egyes nemzetgazdaságok GDP-jének 5-10%-át adja.

Az előadás ennek a fejlődési folyamatnak adja egyfajta kritikai értékelését politikafilozófiai keretrendszerbe ágyazva.

Forlano, Laura:

Keresés és a város: a Wi-Fi hotspotok összehasonlító elemzése New Yorkban és Budapesten

Laura Forlano kommunikáció szakos PhD hallgató a Columbia Egyetemen, előadásában egy 2006. október és 2007. április között elvégzett kutatás eredményeit mutatja be. New York, Montreal, Berlin és Budapest nyilvános Wi-Fi hálózatainak felhasználóit, ill. üzemeltetőit vizsgálták interjú és survey módszerrel, valamint fényképes dokumentációt készítettek szokásaikról. A kutatás kimutatta, hogy a gyakori felhasználók szándékosan választanak ki meghatározott Wi-Fi hotspotokat, mivel ott olyan munkakapcsolatokat alakítanak ki, melyek társas támogatottságot nyújtanak számukra, az együttműködés új helyszíneiként működnek, továbbá a „munkatársak” változatos csoportja inspirálólag és ösztönzőleg képes hatni rájuk. A kutatás célja az volt, hogy jobban megismerjék a Wi-Fi hotspotok kultúráját és kommunikációs ökológiáját, valamint hogy leíró statisztikákat és demográfiai adatokat gyűjtsön a Wi-Fi használókról. Az Egyesült Államokban az önkormányzatok által üzemeltetett vezeték nélküli hálózatokat övező vitákkal ellentétben – melyek a „bárhoz” „bármikor” lefedettség mellett kardoskodnak – az előadó amellel érvel, hogy a Wi-Fi hotspotok a hálózati kultúra egy fontos formáját képviselik egy viszonylag kicsi és összetartó közösségben. Ezt az új munkavégzéshez kapcsolódó gyakorlatot pedig tartalommal, alkalmazásokkal és irányelvekkel kellene fenntartani és támogatni.

Fortunati, Leopoldina:

A mobil/internet konvergencia egy lehetséges kutatási tervzetének megvitatása

Leopoldina Fortunati az Udinei Egyetem oktatási karán tanít kommunikációs szociológiát és kultúrszociológiát. Előadásának célja, hogy egy lehetséges vizsgálati utat vázoljon fel a mobiltelefon és az internet konvergenciájának témakörén belül.

A konvergencia és a divergencia párhuzamos jelenségeivel, ill. hol az egyik, hol a másik térnyerésével párhuzamosan az erről régóta folyó vita is folyamatosan ingadozik.

A konvergencia szükségessége azonban a felhasználóktól ered. Flügel már 1930-ban értekezett a „az alapvető tárgyak szállításának” problematikájáról. Amikor a mobilkészülékek és az internet (valamint az ezeken nyújtott tartalmak) konvergenciájáról beszélünk – még ha kommunikációs technológiákról van is szó –, nem feledkezhetünk meg a tárgyak nagy családjába tartozó, apró használati cikkekről, amiket nap mint nap magunkkal hordunk.

Ezzel együtt a technológiai funkcionalitást vizsgáló kiindulópont sem biztos, hogy helyes. A személyközi, társadalmi és üzleti kapcsolatok tanulmányozása sokkal célravezetőbbnek tűnik. A szociológiai szempontot azonban ki kell egészítenie egy episztemológiai megközelítésnek is, ami a technológiának az időre mint kategóriára gyakorolt hatását vizsgálja.

Ebből a kiindulópontból kell vizsgálni annak a kérdését, hogy a mobil és az internet konvergenciája lehetséges-e? Egyelőre nem látható, hogy a konvergens szolgáltatások közül melyek lesznek széles körben elterjedtek. A mobil/internet konvergencia megértéséhez jelen pillanatban a hosszú távú trendek, valamint az IKT társas reprezentációját vizsgáló korábbi kutatások eredményeinek összegzése tűnik a legtermékenyebbnek. Végül, a konvergencia nagy kérdése, hogy vajon a mobil vagy az internet dominanciáját eredményezi-e?

Goggin, Gerard:

A mobil médiává válásának következményei a távközlési konvergenciával kapcsolatos elméletalkotásra

Gerard Goggin a sydneyi University of New South Wales oktatója. Előadásában a mobilmédia jelenségvilágának a távközlési konvergencia filozófiájára gyakorolt hatását tárgyalja egy globális kutatási projekt tapasztalataira támaszkodva. Felvezetésképpen néhány kiinduló definícióját nyújtja a mobilmédiának összehasonlítva egyrészt a média, másrészt a mobiltelefon korábbi definícióival. A folytatásban röviden tárgyalja a mobilmédia jelenlegi állapotát a mobil-televízióval és -filmmel a középpontban. Kitér a mobilmédiával kapcsolatos különböző gyakorlatok és kulturális formák értékelésére. Végül, beszél arról, hogy a mobilkészülékek milyen mértékben veszik át, vagy éppenséggel alakítják át a médiához hagyományosan kapcsolódó társadalmi funkciókat; milyen szerepet töltenek be a közönség ill. a nyilvános közösségek konstituálásában, valamint mennyiben tér el és van átfedésben az internetkultúrával és -technológiákkal azonosított átalakulásokkal a média területén?

Golden, Dániel:

A mi időnkben – a folyamatos jelen kultúrája felé

Golden Dániel, az MTA Filozófiai Kutatóintézetének kutatója előadásában a telekommunikációs konvergencia nyomán előálló új digitális közegnek az időre mint kulturális intézményre tett hatását vizsgálja. Az ember az általa rögzített kulturális egységekhez hagyományosan pontszerű időjelölőket rendel, amelyek az egyéni és kollektív emlékezet építő-

köveitől szolgálnak. A dátum működése azonban alapvetően megváltozik a digitális médiában, mivel az információkezelés hagyományos funkciói a rögzítéstől a publikáláson át a gyűjtésig, rendszerezésig és szolgáltatásig jelentős átalakuláson mennek keresztül. A digitális információ könnyű változtathatósága és általános sérülékenysége sem kedvez az időjelölők egyértelmű rögzítésének. Ennek eredményeként az idő kifinomult tagolásának jelentősége visszaszorul a világháló új, bináris logikájával szemben, amely a jelenlét és távollét kettősségében ragadja meg a kulturális egységeknek az időhöz való viszonyát is.

Haddon, Leslie:

Több mint telefon: Új mobilhasználati gyakorlatok a gyerekek körében

Leslie Haddon a London School of Economics média és kommunikáció tanszékének tanára, az „EU Kids Online” projekt kutatója. A mobiltelefonnal foglalkozó korai tanulmányok fókuszában leginkább a kommunikáció, valamint ennek személyközi aspektusai (pl. szülő-gyerek kapcsolat) álltak. A mobiltelefon funkcionalitásának kibővülésével azonban ezen vizsgáldások hangsúlyai is eltolódtak, elsődlegesen a kamerás telefonok fogadtatásának és az azt követő használatnak az irányába. A kiegészítők, funkciók (zenelejátszó, videofelvevő, internet-platform) és szolgáltatások (közösségépítés, videomegosztás) jelentős kibővülésével együtt a fiatalok mobiltelefon-használati szokásai is megváltoztak, és ezzel párhuzamosan az egyre fiatalabb korosztályok körébe is leszivárgott ez a technológia. Az előadás egy brit gyerekek körében elvégzett, empirikus kutatás eredményeit ismerteti. A 11-16 évesek mobilhasználati szokásait fókuszcsoporthoz, interjú-, valamint időmérleg módszerrel vizsgáló kutatás a változó félben lévő gyakorlatokra, a divat új dimenzióira, valamint – különös tekintettel – a mobiltelefon és internet együttes használatára kíván reflektálni.

Hjorth, Larissa:

A mobil filmtekerics: mobilmédia mint művészeti forma vagy kommunikációs média

Larissa Hjorth a Melbourne-i RMIT Egyetem digitális művészeti programjának oktatója, művész, aki előadásában azt a kérdést teszi fel, hogy vajon a kamerás mobiltelefonok által lehetővé tett fotográfia demokratizálódásával, vagyis azzal, hogy a felhasználók kezébe került egy olyan eszköz, mellyel képesek dokumentálni, reprezentálni és megosztani egymással mindennapjaik legapróbb momentumait is, vajon a mobilmédia egy új, kibontakozóban lévő művészeti formává válik-e? És ha igen, akkor az egyszerre fogyasztó és előállító („prosumer”) felhasználók által létrehozott tartalmak, milyen mértékű kreativitást hordoznak magukban?

A mobilmédia egyik domináns tulajdonsága, hogy tovább fetisizálja az analógot azáltal, hogy a realizmus módozatainak megszállottjává válik. Ebben az értelemben a mobilmédia a valós és a filmtekerics között oszcillál. Az előadás néhány esettanulmányt ismertet a dél-kelet ázsiai régióból (különösen Dél-Koreából) annak érdekében, hogy megragadja a „harmadik képernyő” mint társas média valódi tartalmát.

Hrachovec, Herbert:

Maulbertschől az MMORPG-ig: A digitális médiaközi szórakoztatásról

A szerző professzor a Bécsi Egyetem Filozófiai Intézetében. A rangos barokk festő, Franz Maulbertsch egri lánykollégiumban található freskójából készített videoanimációt egy osztrák művész. A freskó és a kortárs technológia eme ötvözte egyszerre villantja fel a festmény történelmi háttérét, valamint a 20. századi művészet fejlődésének témáját.

A mennyei festészet nagyságát kiszorító kibertér mellett legújabbban megjelent az MMORPG (Massive Multiplayer Online Role-Playing Game) mint az égi vizuális játékok legújabb formája, melyben emberek sokasága játszik szerepjátékokat online, valós időben virtuális világokban. Ezek a játékok a legkorszerűbb távközlési megoldások közé tartoznak, több ezer résztvevőt szinkronizálva és szintetizálva egy folyamatos, képzeletbeli és játékos háborúban. A virtuális közösségek vizsgálata mára meglehetősen kiterjedt, és egy olyan átfogó, zártkörű és részvételen alapuló globális videointerakció hatásai, mint az MMORPG nagyobb figyelmet érdemelnek. A 18. század kupoláin található, szertelen barokk műalkotások pedig jó kiindulópontul szolgálnak ehhez.

Hwang, Soo-yeon:

A társas kötelek megtartása távol az otthontól: a virtuális együttlét kontinenseken átívelő érzése azonnali üzenetküldő szolgáltatásokon keresztül

Soo-yeon Hwang a New Jersey Rutgers Egyetem Kommunikáció, Információ és Könyvtárgyományi karának doktorandusz hallgatója. Az azonnali üzenetküldő szolgáltatások (IM) lehetővé teszik, hogy az emberek valós időben távolról kommunikáljanak barátaikkal, családjukkal és kollégáikkal az interneten anélkül, hogy fizikailag egymással lennének, vagy hogy drága távolsági hívásdíjakat kelljen kifizetniük. Tanulmányának célja épp ezért az, hogy feltárja miképpen kommunikálnak külföldről az emberek rokonaikkal és barátaikkal az azonnali üzenetküldő alkalmazások segítségével, miképpen tartják fenn társas köteleiket otthon maradt közösségeikkel, valamint tartják fenn eredeti identitásukat. Amerikában élő külföldi diákok körében végzett felmérés segítségével vizsgálja az instans üzenetküldő szolgáltatások használatát egyéb kommunikációs eszközökkel egyetemben, különös tekintettel a kontaktlistákban szereplő felhasználók földrajzi eloszlására, valamint arra, hogy ezt milyen mértékben befolyásolják szocio-demográfiai változók. Hipotézise szerint az IM – fent említett tulajdonságainál fogva – egy olyan médiaként tekintendő, aminek segítségével emberek megtartják és megerősítik szülőföldjükéről magukkal hozott társadalmi normáikat és identitásukat tartós fizikai távollét esetén is.

Kondor, Zsuzsanna:

Konvergáló elméletek a másodlagos írásbeliség korában

Kondor Zsuzsanna az MTA Filozófiai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa előadásában az elméletek területén újabban tapasztalható konvergencia okait igyekszik megvilágítani. A másodlagos írásbeliség korának fő jellegzetessége, hogy noha az írásbeliség során kialakuló racionális gondolkodás egyaránt meghatározó a tudományos és a mindennapi gyakorlatban, a kommunikációtechnológia fejlődése lehetővé teszi a primer tapasztalatok direkt, szinte minden torzítástól mentes közvetítését. Így a nyelv jelentősége némiképp csökken a tapasztalatok közlésében. Az írás, mint az elmúlt évezredek domináns reprezentációs közege,

bizonyos módszertani, a logika és a matematika mintájára szerveződő gondolkodásmódban tetten érhető konvergenciát eredményezett. Ugyanakkor a filozófia területén szembenálló hagyományok és megoldhatatlan paradoxonok alakultak ki. Manapság, a másodlagos írásbeliség korában, sajátos konvergencia érzékelhető korábban divergens filozófiai tradíciók, illetve a különféle szaktudományos igények és bizonyos filozófiai kérdésfeltevések között. Az újabb mobileszközöknek, amelyek ötvözik az összes korábbi kommunikációtechnológiai invenciót, tetemes szerepük van ebben a folyamatban, hiszen lassan a mindennapi tapasztalat elsődleges közvetítőivé válnak. Ezáltal olyan közös tapasztalati háttér kiépülését teszik lehetővé, amely az elméletek konvergenciáját támogató fogalmiság kiépüléséhez vezethet.

Kövecses, Zoltán:

A mobiltelefon mint konceptuális kategória

Kövecses Zoltán az ELTE Amerikanisztika Tanszékének egyetemi tanára. A mobiltelefonok számos fizikai részből tevődnek össze, melyek számos fizikai funkcióval és tulajdonsággal rendelkeznek. Bőséges ismeretekkel rendelkezünk mindezekről. A dolgozatomban azonban nem ezekhez a fizikai aspektusokhoz kapcsolódó ismeretek érdekelnek, hanem az, hogy hogyan gondolkodunk a mobiltelefonokról, és milyen érzelmi kapcsolat fűz minket hozzájuk. Mit tartunk fontosnak velük kapcsolatban? Mit jelentenek számunkra? Hogyan viszonyulunk hozzájuk érzelmileg? Hogyan értékeljük őket mint használati tárgyakat?

A kognitív nyelvészet módszereinek felhasználásával, a mobiltelefonok ezen nem-fizikai aspektusait próbálom feltárni. Konkrétabban két kérdésre keresem a választ: A mobiltelefonok mely nem-fizikai aspektusai állnak gondolkodásunk előterében? Hogyan konceptualizáljuk ezeket az aspektusokat?

Az ezekre a kérdésekre adott válaszok két módon lehetnek segítségünkre: (1) abban, hogy világosabb képet kapjunk a mobiltelefonról mint fogalmi kategóriáról, és (2), egy praktikusabb szinten, hogy az elemzés fényében jobban meg tudjunk felelni azoknak a kihívásoknak, melyeket a mobiltelefon kultúránkban jelent.

Lai, Chih-Hui:

A fiatal felnőtt korosztály mobiltelefon és közösségépítő weboldal használata: A barátok szerepe

Chih-Hui Lai a Rutgers Egyetem kommunikáció tanszékén első éves PhD-hallgató. A fiatal felnőttek a legkülönbözőbb kommunikációs médiák legfőbb felhasználói, így a mobiltelefoné, és a web-alapú közösségépítő oldalaké is. Nagy számú tudományos kutatás világított rá sikeresen a mobiltelefonnak és a közösségépítő oldalaknak a fiatal felnőttek életében betöltött fontosságára. Mindazonáltal kevés tanulmány foglalkozik a két médiatechnológia között fennálló kapcsolattal. Jelen tanulmány célja ezért egyfajta hiánypótlás. Egy felsőoktatási hallgatók körében végzett felmérés szerint azok, akik a legtöbb időt fordítják mobiltelefonhasználatra, nagyobb valószínűséggel töltenek több időt kapcsolatépítő oldalakon is. Ezen felül, a barátok technológiahasználata mint tényező összefüggésben van az egyén ezen technológiáktól való függésével. A barátok emellett befolyásolják a – relatíve új jelenségnek tekinthető – mobilos kapcsolatépítő szolgáltatások igénybe vételét is.

Lasén, Amparo:

Mobilkultúra és szubjektivitások: mobiltelefon transz-perszonalizáció fiatal párok esetében

Dr. Amparo Lasén a madridi Universidad Complutense politikatudományi és szociológiai karán tanít és kutat. Előadásában az embereket és tárgyakat magukba foglaló ágenseknek (vagy más néven kvázi-tárgyaknak) azt a típusát vizsgálja, ahol a társadalmi hálózatok az emberi interakciókat térben és időben kiterjesztő tárgyak közvetítésével jönnek létre és működnek. A mobiltelefon-birtokláshoz és -használathoz kapcsolódó szubjektivitások átalakulását elemzi a konvergencia különböző megjelenési formáin (alkalmazásokon, valamint az interakciókon és társas funkciókon) keresztül.

Ha egy képződményben annyi funkció található, mint a mobiltelefonban, az feszültségekhez és konfliktusokhoz vezet, amit a konvergencia fogalma elfed. A tanulmány Madridban, Párizsban és Londonban végzett kutatások alapján és Peter Sloterdijk „dionüszoszi materializmus” koncepcióját felhasználva vizsgálja a mobilhasználat és a párkapcsolat összefüggéseit. A materializmus fogalmát egyfajta extatikus, dionüszoszi tanuláshoz társító elképzelés a létezés materiális állapotát a szenvedélyek és érzelmek birodalmával kapcsolja össze. Ezt az összefüggést a szerző az emberek és a technológia közötti képzettársításokon keresztül tárja fel.

Licoppe, Christian:

A kölcsönös közelség eseményei: a mobilitás és a technológia összekapcsolásából megszülető társas találkozások

Christian Licoppe az École Nationale Supérieure des Télécommunications közgazdasági tanszékének munkatársa. A mobiltelefonos párbeszédok rögzítése olyan széttörédezett beszélgetéseket eredményezett, melyekben a hívó fél első témája a saját vagy a hívott hollétéhez kapcsolódó megjegyzések, közlések vagy kérdések formájában jelenik meg. Ezek egy meghatározott osztályát alkotják azok a térbeli közelségre utaló kijelentések, melyek a hívó és a hívott fél számára is bizonyos jelentőséggel bírnak. Ilyenek az egymáshoz viszonyított (vagy feltételezett) közelség, vagy egy mindkét fél számára fontos hely. Az ilyen beszélgetések egyidejűleg konstruálják meg – kognitív oldalról – az együttes közelséget, mint említésre méltó tény, valamint – normatív szempontból – egy figyelemre és említésre méltó eseményt. Ezáltal a kölcsönös közelség eseménye (co-proximity event) beszédteljesítménnyé válik. Ezeknek az interakció forrásává váló eseményeknek a kulcsfontosságú jellemzői közé tartozik, hogy személyes találkozásokba fordulhatnak, nagyobb valószínűséggel közeli ismerősök között jön létre, és az „összekapcsolt jelenlét” fogalmához tartoznak. A mobiltelefon elősegíti ezeknek az eseményeknek a létrejöttét. Az előadásban egy mobiltelefonos játék résztvevőinek példáján mutatjuk be, hogy a mobiltechnológia kivitelezése miként képes radikális változást eredményezni az „elérhetőség infrastruktúráiban” (melybe a mobiltelefon is be van ágyazva), valamint alakítani a kölcsönös közelség eseményeit.

Light, Ann:

Kinek a konvergenciája? A technológia és a tapasztalat találkozása

Ann Light média és kommunikációtudományi lektor a Sheffield Hallam University-n, valamint a University of London dráma tanszékének vezető vendégkutatója. Előadásában a konvergencia jelentőségét a felhasználók szemszögéből vizsgálja, akik a használat közben kulturálisan beágyazott gyakorlatok sorát kapcsolják a konvergáló eszközökhöz. Ide értendő

annak megismerése, hogy milyen médiával mikor találkoznak a felhasználók. Azokat a funkciókat használják, melyekről tudomásuk van, oly módon, ami értelemmel bír számukra. Kicsi a valószínűsége, hogy a különböző paraméterek érdeklik őket, sokkal inkább kíváncsiak arra a technológiában rejlő lehetőségre, hogy az beleilleszthető-e mindennapi életükbe. Vagyis arra, hogy a konvergencia miként hat ki a használatra?

Az előadásban két tanulmány kerül ismertetésre. Az elsőben mobilos és vezetékes hívásfogadásról kérdezték a kutatásban résztvevőket. Beszámolók a készülékek és funkciók integrációjának hatását mutatják, egy sor további, tervezéssel kapcsolatos kérdést felvetve.

A második kutatásban arra kérték az embereket, hogy készítsenek egy időszakot a technológiával történő megismerkedésükről. Ezzel a módszerrel felfedhető, hogy a felhasználók miként írják le az általuk használt készülékeket és szolgáltatásokat, valamint hogy miként látják az azok között fennálló határvonalakat. Továbbá kideríthető, hogy az emberek milyen dolgok kifejlesztésének örülnének a leginkább. Végül, ez az értékelésnek egy olyan eszközeként is használható, amivel kideríthető, hogy a gyakorlatok és az eszközök konvergenciája terén mit tartanának kívánatosnak a felhasználók.

Lindner, Martin:

A mikro-média konvergencia megértése: A jelenlét, a szemantikus felhők és a hibrid médiateretek néhány kérdéséről

Dr. Martin Lindner az innsbrucki eLearning Environments Studio munkatársa. Úgy tűnik a konvergencia természetes jelenség, aminek motorjai az új szélessávú IKT-eszközök. És úgy látszik, ez a jelenség összeér az új, „szocio-kulturális protokollok” nagy mértékben független fejlődésével (Jenkins). A médiaközi tartalmak és tapasztalatok úgy tűnik, hogy beteljesítik az elektronikus média régi, immanens ígérését, nevezetesen, egy olyan tér létrejöttét, ami a „valódi élet érzését” kelti azáltal, hogy többszálú és több érzékszerve irányuló, szimultán tapasztalatok átélését teszi lehetővé. A hagyományos, „makro-médiára” (nagy felbontás, sensurround, egyfókuszú, időigényes, mesterséges világok) összpontosító paradigma azonban képtelen megismerni a digitális médiakonvergencia alapvető dinamikáját. 2000 óta azonban a web és a vezeték nélküli készülékek létrehozta egy új típusú médiát, ami megváltoztatja a valóságról, individualitásról és identitásról alkotott fogalmainkat. Ez a Manovich által kifejtett mikro-média jelensége. A töredékes, elosztott, mindenütt jelenlévő mikrotartalmak egyfajta nyitott ökológiát hívnak életre mindenféle hálózati eszközökön keresztül. Ez multimediális, multiszenzorális, de egy alacsony kidolgozottsági fokon, és részleges figyelmet követelve meg csupán. Nincsenek adások és programok, csak folyamatok, felhők és terek. Lindner előadásában ennek a mikro-média forradalomnak a hajtóerejéről, következményeiről és lehetséges fejlődési irányairól teszi fel kérdéseit.

Ling, Rich:

A mobilkommunikáció és a társadalmi kohézió kialakulása

Rich Ling a Telenor oslói kutatóintézetének szociológusa, valamint a Michigani Egyetem tanára. Előadásában a társadalmi kohézió mobilkommunikáción keresztül történő kialakulását és fenntartását veszi szemügyre. Először a mobilkommunikációt helyezi a szociológiai elemzés szélesebb kontextusába, melynek egyik központi témája a társadalmi kohézióhoz kapcsolódó interakciók megismerése a különböző technológiai fejlesztések tükrében. Az általános elképzelések szerint az iparosodás és a modern társadalom átmeneteket eredményezett. Az előadásban

először a Durkheim által kidolgozott, majd Goffman és Collins által továbbfejlesztett „rituális” fogalmát tárgyalja, majd azt vizsgálja, hogy a mobilkommunikáció miként segíti elő a társadalmi kohézió kialakulását. Ennek jobb megértéséhez a romantikus együttlétek speciális eseteit, valamint a pletykálás, a viccelődés/ugratás és az argó nyelv kohézív funkcióit használja. Vizsgálja továbbá a kohézió kis csoportokon belüli optimális szintjének – Portes által felvetett – kérdését is. Amellett érvelve, hogy az ún. erős kötések túlhangsúlyozása a gyenge kötések rovására, ahhoz vezethet, amit korlátozott szolidaritás néven ismerünk.

Maradi, István:

Túl a "két kultúra" mítoszára: A távközlési konvergencia emberi oldala(i) egy fejlesztő szemszögéből

Maradi István a Magyar Telekom információs rendszerekért felelős vezérigazgató-helyettese, a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskolájának hallgatója. Munkája kapcsán végigkísérte a mobilkommunikáció technológiájának teljes fejlődését az analóg világtól a mai digitális mobiltávközlésig. Az utóbbi néhány évben a technológiai konvergenciá(ko)n keresztül a felhasználói szokások változásával is foglalkozik, szűkebb kutatási területe a mobilmunka témája. Előadásában megtudhatjuk, mit is jelent a konvergencia a távközlés és az informatika határterületén, a legfontosabb fejlődési irányokat a fix és a mobil világ, a web és a mobil képernyő között. Szemléletes képet kapunk a felhasználói szokások és prioritások változásáról, amely összemosza a magánélet és a munka jól megszokott elkülönülését. A kollaborációs környezetek technológiai változása óriási hatást gyakorol a mai munkások hatékonyságára, de egyben olyan területekre is elér a munka, amely néhány évvel ezelőtt még tabunak vagy fehér területnek számított. A mobil eszközök egyre nagyobb intelligenciája és a határtalan sávszélesség üldözése nem csak lehetőségeket, hanem a tervezők számára emberi oldalról megoldandó kérdéseket vetnek fel. Az egyszerű „kis képernyő-nagy képernyő” kérdéstől a maximális adatbiztonságig, a nagy bonyolultságú „munka-magánélet” szűrési lehetőségek megteremtéséig. A weben elterjedt közösségi portálok és blogok helyet követelnek maguknak a mobil eszközök képernyőin is, miközben a közösségi portálok barátkozás oldalai mellett jelentős „szakmai” közösségi portálok is alakulnak.

Marentette, Lynn:

Vizuálisan kommunikálva: mindenütt jelen lévő nagyképernyős kivetítők és mobilkészülékek

Lynn Marentette iskolapszichológus az észak-karolinai Union County Public Schools-nál. A nagyképernyős kijelzők kettő vagy több ember közös munkáját támogatják, különösképpen akkor, amikor a tartalom természete vizuális. Ezek a fal, ablak, tábla és érintőképernyő formájában elérhető kijelzők mindenütt jelen lesznek a jövőben: munkahelyeken, oktatási intézményekben, múzeumokban, és más nyilvános helyeken. Az új kijelző-rendszereket úgy alakították ki, hogy azok mind a közeli mind a földrajzilag távol elhelyezkedő csoportos és egyéni kommunikációt és közös munkavégzést lehetővé tegyék mobil számítástechnikai és kommunikációs eszközökkel kiegészítve. Az előadás áttekinti ezt az új kommunikációs módot támogató technológiát; tárgyalja ezen új rendszerek interoperabilitással kapcsolatos kihívásait; és megvizsgálja a jövőben rejlő lehetőségeket.

Mersch, Dieter:*Fraktálok és többszálú akciók*

Dieter Mersch professzor a Potsdami Egyetem Művészet- és Médiaindítetében, ill. a Médiatudományi Tanszék vezetője. Előadását azzal a megfigyeléssel indítja, hogy aki a 21. század kontextusában új technológiákról beszél, a prognózis bizonytalan terepére téved. Mégis, a technológiai területek és a kommunikáció fejlődése vonatkozásában egyvalami vitathatatlan: konvergenciájuk. A „converging technologies” kifejezés többnyire persze az NBIC-összeolvadásra utal, a Nano, Bio, Info és Cogno értelmében. Kapcsolódik ehhez az emberi életfeltételek új tudástechnológiák jegyében történő optimalizálásának látomása. A konvergencia sajátos ágaként ez áll a kommunikációs technológiákra is, amelyek mindenekelőtt az idő-, tér- és interakciós korlátokat igyekeznek meghaladni, azaz a kommunikációt mint mindenütt-jelenlévő és azonnali folyamatot megvalósítani. Eközben az utóbbi évtizedek minden technológiai újítása a digitalitás mint „konvergáló elv” uralmán alapszik. A bio- és nanotechnológia az analízis- és szintézismédiák digitalizálása nélkül elgondolhatatlan, hasonlóképpen pedig a kognitív tudomány és az informatika összekapcsolódását is a gondolkodás mint számítás nagyhatalmú metaforája vezérli, amint erre Heidegger már az 1950-es években kritikusan rámutatott. Konvergencia tehát csak a digitális kódok keretében létezik; ezek alkotják a technológiai hasonulást mind motorját, mind határait. Az előadás a konvergencia ambivalens következményeit a mobilkommunikáció vonatkozásában tér, idő és cselekvési struktúra példáján tárgyalja.

Palló, Gábor:*Tudományos kommunikáció a telekommunikációs konvergencia korszakában*

Palló Gábor az MTA Filozófiai Kutatóintézetének és Tudományszervezési Kutatóintézetének tudományos tanácsadója, tudománytörténész, tudományfilozófus. Előadásában a tudományos kommunikáció egyik mai dilemmáját mutatja be. Kimutatja, hogy egyfelől a telekommunikációs konvergencia olyan médiateret hozott létre, amely csaknem teljesen azonos a tudomány egyik legújabb fajtája, a poszt-normál tudomány kommunikációs igényeivel. Másfelől a tudomány általánosságban szüntelenül panaszkodik a közönség tudatlansága, a legújabb eredmények iránti közömbösség miatt, és a miatt, milyen képtelenség átszeli a tudósközönség és a szélesebb közönség határát. A dilemma kivált néhány sajátos területen jelentkezik, például a környezettudományban, klimatológiában, génmódosított növények ügyében és hasonlóban. Ezek a területeken a tudománynak folyamatosan együtt kell működnie a politikával, üzleti élettel és a helyi közösségekkel. Az érdekeltek felek között állandó tárgyalás zajlik. Érvek a tárgyalóasztalnál egyenértékűek, a tudomány nem kap eleve kivételezett pozíciót a kockázatvállalókkal szemben. Ez az új helyzet nem teszi lehetővé, hogy a tudomány az ismeretterjesztés hagyományos eljárásaival közölje mondanivalóját. Az ismeretterjesztés alaprendezése szerint a tudós laikus közönséghez beszél, mely hallgat és tanul. A nyomtatott szöveg, az előadás, a rádió vagy televíziós közvetítés a tudományos ismeretterjesztés megfelelő eszközei voltak, amikor éppen erre az egycsatornás információközlésre volt szükség, mely eljuttatta a tudást attól, aki birtokában volt, ahhoz, aki nem volt birtokában. A telekommunikációs konvergencia azonban interaktivitást nyújt, multimédiás információt és kommunikációs hálózatot, mely összeköti a helyi közösséget a globális közösséggel, személyes kapcsolatot létesít és tart fenn a tárgyalás minden résztvevője között a szóban forgó minden tárgykörrel. Ezek a sajátosságok éppen egybevágóak a poszt-normál tudomány sajátosságaival. A tudósok mégis panaszkodnak.

Pang, Alex Soojung-Kim:

A kibertér vége és a felemelkedő távközlési konvergencia

Alex Soojung-Kim Pang tudománytörténész és jövőkutató, a Szilícium-völgybeli Institute for the Future kutatási igazgatója. Míg az 1980-as és '90-es években a PC-re, a grafikus interfészre és az internetre alapulva a valós világ fölött álló és attól elkülönülő információkból összetevődő kibertér valósággá vált, napjainkban a mobilkommunikációnak, a vezeték-nélküliségnek, a rádiófrekvenciás azonosításnak (RFID) és a geoinformációs rendszereknek köszönhetően az online lét, illetve a digitális információkkal történő interakció élménye döntően megváltozik.

Az előadó a kibertér végéből fakadó következményeket vázolja, valamint rámutat arra, hogy a kibertér miként rejtette el az információ néhány fontos vonatkozását. A kibertér ígéretével szemben az információnak materiális élete van. Társadalmi és földrajzi kontextusokban történik az értelmezése, melyek hatással vannak rá.

Az információs technológiák új generációja azonban lehetőséget nyújt olyan készülékek megalkotására, melyek – a kibertérrel ellentétben – képesek kezelni az információ anyagi, földrajzi és társadalmi természetét. Ez a fordulat pedig komoly következményekkel jár a konvergencia jövőjével kapcsolatos gondolkodásra vonatkozóan. A felhasználók előtt miként fog ez kibontakozni, mit fog jelenti a számukra, és miként fogják azt megélni?

Papp, Ábris:

Önképek. Mobiltelefonnal, videokamerával készített mozgóképek használata egy Vas megyei faluban

Papp Ábris, az ELTE TÁTK Szociológia Doktori Iskolájának hallgatója előadásában e két képrögzítő eszköz alkalmazása során felmerülő kérdésekkel foglalkozik: Vajon a felvételek stratégiai felhasználása elősegítheti-e az egyén baráti csoportbéli helyzetének, esetleg a falubeli tekintélyi hierarchiában elfoglalt pozíciójának javítását? Mi a falubeliek elképzelése arról, hogy mi méltó vagy való megörökítésre, mi tekinthető nyilvános és mi magánjellegű eseménynek? Milyen eltérések, hasonlóságok fedezhetők fel a kétféle mozgókép vonatkozásában?

Bár a két médium által megteremtett képi kultúráról, és az eszközök elterjedtségéről vannak információink, e tárgyak mindennapi használatának körülményeiről – az egyén életútjába valamint egyéb képkészítési gyakorlatába való beágyazottságáról – homályosak az ismereteink. Hiszen egy képből immanens módon sohasem olvasható ki teljes bizonyossággal sem az alkotó indítéka, sem pedig azon funkciók palettája, melyeket végül betölt az elkészült mű. Jelen kell lennünk fizikailag, hogy egyszerre érzékeljük a lefilmezhető dolgok sokaságát – amit aztán összehasonlíthatunk az adott nézőpontból előállított reprezentációval – a képkészítő arc- és testjátékban megmutatkozó, és esetlegesen szóban is kifejezett tudatállapotát, és végül a befogadók reakcióit. Ezért a kutató az interjúkkal, baráti beszélgetésekkel fűszerezett résztvevő megfigyelést alkalmazta egy olyan Vas megyei faluban, ahol rokoni kapcsolatai révén kiváltságos hozzáférése van a falu jellegzetes narratíváihoz és a kívülállók elől rejtőző életéhez is.

Pellegrino, Giuseppina:

Konvergencia és telítődés: A képződmények ökológiai a mobil és a mindenütt jelen lévő interakciókban

Giuseppina Pellegrino a Kalábriai Egyetem szociológia és politikatudományi tanszékének oktatója. Előadásának célja, hogy a konvergencia jellegzetességeit és hatáskövetkezményeit mutassa be a mediatisált interakció, az együttes jelenlét és a mobilitás szemszögéből.

A konvergencia egy több oldalról konstituált jelenség, ami materiális, funkcionális és infrastrukturális folyamatokat ill. fogalmi keretrendszert és szimbolikus jelentések halmazait egyaránt tartalmazza. Ezek a folyamatosan egymásba fonódó dimenziók megjelennek a kortárs globális technológiai és média tájképben is.

A tanulmány olyan kategóriákból álló fogalmi hálóban próbálja elhelyezni a konvergencia fogalmát, mint a telítettség, a hibriditás, a mindenütt jelenlét és a mobilitás. Ezek a kategóriák a testek és a környezetek között feszülő, szünet nélküli textúra leírására szolgálnak, melyek egyre inkább telítettek technológiai rendszerekkel. Ezek a technológiai rendszerek olyan hibridek, melyekben folyamatosan keverednek az emberi és nem emberi összetevők, valamint a régi és az új média közötti folyamatos feszültség erőteréből emelkedtek ki. A fent említett kulcsszavakat a mindenütt jelenlévő valamint a mobiltechnológiák vonatkozásában elemzi Pellegrino, melyeket a régi és az új konstrukciókból álló „képződmények ökológiáinak” metaforájával ír le. Az előadás célja, hogy egyfajta keretrendszerbe helyezze az információ és távközlés infrastruktúráinak rendszerszerű, koevolúciós és szerteágazó természetét, továbbá a régi és az új kommunikációs készülékek, eljárások és innovációk közötti folyamatos integrációt/helyettesítést.

Pléh, Csaba – Vörös, Zsófia – Rouet, Jean-François:

Térbeli navigáció hypertext-rendszerekben

Pléh Csaba az MTA főtitkárhelyettese, tanár a BME kognitív tudományi tanszékén. Vörös Zsófia ugyanott PhD hallgató. Jean-François Rouet a University of Poitiers/CNRS kutatási igazgatója. A navigáció az a tevékenység, aminek végzése közben a felhasználó a tartalom és a hipertextet alkotó információs weboldalak formális struktúrájáról mentális reprezentációt alkot. A szakirodalom szerint a legalapvetőbb nehézségek, melyekkel a felhasználóknak navigáció közben meg kell küzdeniük, a dezorientáció és a kognitív túlterheltség. Ezek a jelenségek (a kezelés sokrétűsége és a cselekvések térbeli metaforákba ágyazottsága) azt a feltevést támasztják alá, hogy a hipertext felderítése a fizikai környezetben szükséges tájékozódáshoz hasonló kognitív képességeket foglal magában, illetve hogy a felhasználó a hipertext-struktúrák kognitív térképét hozza létre. Az előadás keretében azt kívánjuk bemutatni, hogy a térbeli gondolkodással, a nyelvi megértéssel, a térbeli szövegekkel és a metaforákkal kapcsolatos elméletek és empirikus eredmények miképpen támasztják alá azt az elméletet, mely a hipertext-navigáció során kialakuló, útkereséssel kapcsolatos kognitív feladatok következményeivel foglalkozik. Továbbá áttekintjük az utóbbi 15 évben megszületett, hipertext-navigációs teljesítményekre vonatkozó empirikus eredményeket.

Popova, Anguelina – Kirschner, Paul A.:

A podcast innovatív pedagógiai és pszichológiai perspektívái

Anguelina Popova az Utrechti Egyetem PhD-hallgatója, oktatástechnológiával foglalkozik. Paul A. Kirschner ugyanott rendes tanár, az oktatástudományok dékánja, valamint a Learning in Interaction kutatóközpont elnöke. A podcasting a hangrögzítés egy új formájaként lehetőséget nyújt arra, hogy tanárok, diákok mobilkészülékeire, egyetemi weboldalakra és blogokra töltsünk fel hangfelvételeket. A jelenséget többnyire médiaként tárgyalják, de valójában egy olyan tevékenységgel állunk szemben, ami potenciálisan tanulásra és tanításra is használható lenne. A podcastok létező és potenciális variációi a tanulás, a konvergencia és a társas élet élésének forrásait jelentik. Az előadásban a podcastokat mint az egyetemi hallgatók visszajelzéseinek ösztönzésére szolgáló innovatív megközelítéseket tárgyaljuk, különös tekintettel az episztemológiai kérdésekre és elgondolásokra. Elméleti és tapasztalati háttérinformációkat egyaránt felsorakoztatunk annak érdekében, hogy rávilágítsunk a módszer felsőoktatásban történő alkalmazásának értelmére.

Pöschl, Sandra – Döring, Nicola:

A személyiség és a mobiltelefon: A mobilkommunikáció használatának és az azzal kapcsolatos attitűdök közötti különbségek vizsgálata a személyiségtípusok alapján

Sandra Pöschl és Nicola Döring az Ilmenai Műszaki Egyetem média és kommunikáció-tudományi intézetének oktatói és kutatói, akik kutatásukban az ötfaktoros személyiségmodell segítségével azt vizsgálták, hogy a személyiségjegyeknek milyen hatása van a mobiltelefon-használatra általában véve és meghatározott szituációkban. Ezen kívül a mobilkommunikáció iránt tanúsított attitűdökben megnyilvánuló személyiségspecifikus különbségeket vizsgálják.

Kutatásukban 128 egyetemista töltött ki egy, a NEO-FFI német verzióját is tartalmazó kérdőívet. A személyiségtípusokat klaszter-analízissel határozták meg a „nagy öt” faktorra alapozva. Az így kinyert négy prototípus közül kettő megfelelt a reprezentatív mintákon alapuló személyiségtípusnak: a rugalmasnak és a túlkontrolláltaknak. A rugalmasak – a többi személyiségtípustól eltérően – nem használták érzelmeik kifejezésére a mobiltelefont. A nyilvános helyen történő híváskezdeményezést illetően megállapítható volt, hogy a túlkontrolláltak problematikusabbnak találták azt, mint a rugalmasak.

Habár a személyiségtípusok és a mobilhasználat módja összefüggést mutat, a fenti megállapítások megfelelő óvatossággal kezelendők. A két változó között fennálló összefüggések jobb megértéséhez további kutatásokra van szükség.

Radnóti, Judit:

Mobilkommunikáció és idegennyelv-oktatás

Radnóti Judit a Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskolájának hallgatója. Előadásában azt a kérdést vizsgálja, hogy szükség van-e a mobilkommunikáció technikai vívmányainak bevezetésére a közoktatásba, érveket hoz fel a változtatás mellett és ellen, majd kitér az idegennyelv-oktatás különös helyzetére. Az előadó azon gondolkodik, vajon megérett-e már a magyar közoktatás a mobilkommunikációs fejlesztések integrálására. Kiinduló hipotézise szerint a diákok igénylik a forradalmi változtatást, a tanárok és intézmények azonban nincsenek erre felkészülve. A gimnáziumban, ahol az előadó tanít, kérdőívek kitöltésével próbált képet kapni a helyzetről, és kiderült, hogy a vártnál összetettebb és ellentmondásosabb mind a tanu-

lók, mind pedig a tanárok álláspontja a kérdésben. Az előadó tanári és tanulói válaszok elemzésén keresztül arra a következtetésre jut, hogy a mai magyar közoktatás nem képes integrálni a mobilkommunikációs vívmányokat, szűkebb körben ugyanakkor már jelen vannak bizonyos mobil tanulási formák.

Rantavuo, Heli:

Mulandó eszközök: mobillal készített képek és az internet: A kamerás telefon és az internet konvergenciája pillanatfelvételeken keresztül

Heli Rantavuo a helsinki University of Art and Design Media Lab-jének doktorandusz hallgatója, aki előadásában a képi kommunikáció, a társas kapcsolatépítés és a kamerás telefonok konvergenciájának kérdését tárgyalja. Egy 2006-os kutatás eredményeit ismerteti, mely kimutatta, hogy a felhasználók akkor választották a képi kommunikációt társaikkal történő kapcsolattartásra, ha az ingyenes volt, biztonságos, és ha azzal egyszerre több felhasználót is el tudtak érni. Ebből következően a mobiltelefonnal készített képek megosztásakor az azonnali üzenetküldő szolgáltatások, bizonyos kapcsolatépítő oldalak, személyes weboldalak és az e-mail népszerűbbnek bizonyultak a mobilos üzenetküldő szolgáltatásoknál. Ezek az eredmények összhangban vannak a kamerás telefonok és a képmegosztó oldalak számának utóbbi években tapasztalható növekedésével. Az internetes kapcsolatépítő oldalak képanyagára a hétköznapi pillanatok mobiltelefonnal történő megörökítése jellemző. Ez a kombináció a pillanatfelvételek formájában megnyilvánuló mulandó fényképek műfaját erősíti. Itt az esztétika háttérbe szorul a tájékoztatás és a látvány nyújtásának azonnali képessége mögött. A megörzés pedig épp úgy kevésbé fontos, mint a megválogatott közönség körében történő terjesztés. Ezek a fejlemények a szociabilitás és a hírérték megnövekedett fontosságára rímelnek. Ezzel együtt felvetődik a kérdés, hogy a kamerás telefonok és a kapcsolatépítő oldalak konvergenciája milyen változásokat idéz elő a vizuális kultúrában és a képi kommunikációban?

Rettie, Ruth:

A technológiai konvergencia ellenére megvalósuló interakciós divergencia

Ruth Rettie a Kingston University valamint a University of Surrey oktatója. Előadásának fő állítása, hogy a 90-es évek vége óta zajló médiakonvergencia ellenére az új, hibrid kommunikációs formátumok megnövelték az interakciók sokféleségét.

Az előadás alapjául szolgáló kutatás etnográfiai módszerekkel tárta fel az egyes kommunikációs csatornákhöz (telefonhívás, SMS, e-mail, azonnali üzenetküldés) kapcsolódó interakciós különbségek felhasználói percepcióját. A kutatás egyik kulcsfontosságú eredménye az interakciók sokfélesége, amit a mediatizált kommunikációs csatornák tesznek lehetővé. A kutatás igazolta, hogy a médium alakítja az üzenetet: pl. egy SMS-beszélgetés menete és végkimenetele eltér a mobiltelefon-hívásokétól a kapcsolat alakulását tekintve.

Az előadásban szót ejt a mediatizált interakcióknak egy olyan elméleti keretrendszeréről, mely összekapcsolja a kommunikációs csatornák jellemzőit az interakció funkciójával.

Az e-mail és pl. a Blackberry nyilvánvaló konvergenciája nem feltétlenül reduktív jellegű, hanem ezzel együtt új változatokat hoz létre. Ez azért történik meg, mert a kommunikáció interakciós jellemzői nem csak a kommunikációs képződmények korlátaira és lehetőségeire érzékenyek, hanem a használat körülményeire és a normákra is. A konvergencia folyamata során az egy konstrukcióban megtalálható különböző kommunikációs formátumok kombinációi a kommunikáció hibrid formáinak létrejöttéhez vezethetnek jól elkülönülő interakciós funkciókkal együtt.

Sachs-Hombach, Klaus:

Digitális képek a mobilkommunikációban mint hideg médiában

Klaus Sachs-Hombach professzor a magdeburgi Otto-von-Guericke-Universitaet „Institut fuer Simulation und Graphik” intézetében. McLuhan szerint a kulturális fejlődésre legfőképpen a tág értelemben vett média van hatással, amibe bele tartozik a médiát támogató technológia is. McLuhan az olyan, ún. hideg médiát részesítette előnyben, mint a televízió vagy a telefon. A mai kutatók többsége ugyanakkor az internetnek tulajdonítja azt a befolyásos szerepet, amit McLuhan a televíziónak tartott fenn. Amióta a mobiltelefonok kifinomult számítógépekké váltak, talán nem idegenszerű feltételezni, hogy ez az eszköz vált a mai, felgyorsult kulturális változások valódi ágensévé.

Az előadó McLuhan médiaelméletének újraértékelését követően, annak mobilkommunikációra történő alkalmazását végzi el, melyben kitér a mobileszközök által lehetővé tett egyedi vizuális reprezentációkra, valamint, hogy ezek milyen mértékben képezik integráns részét a mobilkommunikációnak mint médiának. Az előadó elképzelhetőnek tartja, hogy a képernyő méretéből adódóan a vizuális mobilkommunikáció egy véletlenszerű melléktermék, ami a továbbiakban is kevésbé lesz meghatározó, mint az információcsere verbális módja. Ugyanakkor a mellett is lehet érvelni, hogy a mobilkommunikációban jelen lévő digitális képek képesek új funkciók létrehozására, mint pl. események autentikus módon történő és valós idejű vizuális bemutatására. A mobiltelefonok médiaelméleti szempontú értékelésének figyelembe kell vennie ezeket a lehetőségeket a modern képtudomány által nyújtható elvárásoknak megfelelően.

Sándor, Klára:

A borotva élén: blogoló politikusok

Sándor Klára nyelvész, országgyűlési képviselő, a szegedi egyetem Könyvtár és Információtudományi Tanszékének helyettes vezetője. Előadásában azt elemzi, milyen előnyökkel jár, és milyen veszélyeket rejt, ha vezető politikusok blogolnak.

A 20. század kommunikációtechnikai fejlődése arról szólt, hogyan lehet a szórakoztatás mellett a magánélet tereibe minél kényelmesebben bevinni a közéletet: hogyan lehet valaki a foteljában ülve részese az elnöki beszédől a háborúig a különböző politikai eseményeknek. Ez a folyamat – többek között – a politika mediatiszálódásához vezetett: a hagyományos politikai értéksorrendet, viselkedést, megjelenést, nyelvi stílust, témaválasztást fölvaltotta a médiára alkalmazhatóság mindenhatósága. Kialakult az infotainment mint műfaj, s a 20. század utolsó évtizedének politikai „spin doctorai” azon töprengtek: hogyan lehet a politikusokat minél inkább magánemberként bemutatni, hogy népszerűségük növekedjen. A mobil hálózott társadalom kialakulása óta „mindenki lehet sztár”, bárki megmutathatja magát saját honlapján, fényképeket, videókat, írásokat tehet közzé. A Web.2 elterjedése pedig természetessé tette, hogy a sokáig egyirányú tömegkommunikáció végképp interaktívvá váljon. Az interaktív, hálózott, mediatiszált társadalom futótűzként terjedő önkifejező formája a blog.

A blog személyes webnaplóként par excellence a magánélet legszemélyesebb része. A vezető politikus tevékenysége par excellence közélet. Mi történik, ha e kettőt összekapcsoljuk? Milyen előnyöket remélhetnek a politikusok a blogolástól? Mennyire engedik be magánéletükbe a nagyközönséget? Vannak-e veszélyei a blogolásnak? Hitelesít a blogolás vagy ellenkezőleg? Távolságtartó, mértékadó vezetőket akarunk, vagy inkább a „fiút/lányt a szomszédból”? Az előadás ezekkel a kérdésekkel foglalkozik.

Schneider, Henrik:

A konvergencia és a közösségi tartalomgyártás: a jövő kollektív kreativitásának új megközelítése

Schneider Henrik a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem végzős PhD hallgatója, a Harvard egyetem Berkman Center for Internet & Society intézetének volt kutatója, vezetési tanácsadó.

Előadásában két fontos, párhuzamos tendencia összefonódásával foglalkozik: a kommunikációs hálózatok technológiai konvergenciája és a közösségi tartalomgyártás, ill. fogyasztás terjedésével. Ennek a két folyamatnak a szorosabb kapcsolódása új dimenziót nyithat a felhasználói tartalmak készítése, megosztása és az interakciók szempontjából. Úgy nyílnak újabb ablakok emberek – és ezzel együtt kultúrák – között, hogy a rögzítésre, közvetítésre és fogyasztásra használt különböző technológiai platformok határai nem jelentenének a maihoz hasonló korlátokat. Schneider Henrik előadása ezzel a tartalmi és technológiai fejlődéssel foglalkozik, részletesen elemezve a kiépülési és működési feltételeket egy új, saját koncepció – az úgynevezett 5C – kidolgozásával (5C: Convergence and Community Content Creation/Consumption; magyarul: konvergencia és közösségi tartalomgyártás/ fogyasztás).

Schulz, Iren:

„A bizonytalanság áthidalása”. Felnőttkori mobilkommunikáció a társadalmi hálózatok, a fejlesztési feltételek és a médiamegállapodások kontextusában

Iren Schulz a University of Erfurt média és kommunikációtudomány tanszékének kutatója és doktorandusz hallgatója, aki előadásában felnőtt kortárs csoportokon belül vizsgálja a különböző mediatisztált kommunikációs formák következtében megjelenő kapcsolati változásokat. Alapvetően a következő kérdésekre keresi a választ. A korcsoportokon belül milyen természete van a médián, különös tekintettel a mobiltelefonon keresztül történő kommunikációnak? A mobiltelefon által életre hívott különböző kommunikációs formák és mintázatok miképpen öltönek testet a társas kapcsolatokban? Valamint, ennek milyen következményei vannak a kortárs csoportokban végbemenő szocializációs folyamatokra a felnőttek körében?

A német felnőttek körében végzett kvalitatív vizsgálat fontosabb eredményei közé tartozik, hogy a felnőttek mobiltelefon-használata más médiák használatába ágyazódik bele, különös tekintettel az internetre és a televízióra. A kutatásból az is kiderül, hogy a mobiltelefon segítségével különböző típusú kommunikációkat hoznak létre a felhasználók annak érdekében, hogy megteremtsék, rendezzék és megváltoztassák kortárs csoporton belüli kapcsolataikat.

Shapiro, Jeremy – Crafts, Linda:

A „streaming body” mint a távközlési konvergencia megvalósulásának terepe

Jeremy Shapiro, a Fielding Graduate University tanára valamint Linda Crafts, független tudós és szervezeti tanácsadó előadásukban amellet érvelnek, hogy a távközlési konvergencia elsősorban a „megélt emberi testen” belül megy végbe, nem pedig az infrastruktúrán vagy a készülékeken belül. A fenomenológia által konceptualizált „megélt test” fogalma egyrészt a tapasztalatok folyamának alapvető rétegét, másrészt a világhoz való való hozzáférést biztosító technológia platformját jelenti. A távközlési konvergencia által a test nem csak felvevője, kontextusa, integrálója, stb. a digitális információfolyamnak, hanem maga is szó szerint egy folyammá válik (streaming body).

A szerzők ennek tükrében fogalmazzák meg azon állításukat, hogy a streaming body fogalma a megélt test új, történeti formája, amihez a fenomenológia, a kultúripar kritikai elmélete, a médiaelmélet és a kiborgelmélet koncepcióinak integrálásán keresztül jutottak el.

A szerzők emellett foglalkoznak olyan kortárs kulturális jelenségekkel, mint a média által befolyásolt testmódosítások az online kapcsolatépítés vagy a szexualitás mediatizált képeihez történő igazítása. A mobil eszközök és a kibertér együttes használata a megtestesült cselekvés határát terjeszti ki a mozgásban lévő testre. Az a szemlélet, ami a streaming body-t tekinti a távközlési konvergencia valódi helyszínének, előmozdítaná a technológiai trendek megtestesüléseinek újragondolását.

Sinclair, Norrie:

Állásvadászat, boszorkányvadászat, figyelemvadászat

Norrie Sinclair a CVO Group fejező és tanácsadó cég ügyvezető igazgatója. Időtlen idők óta fiatal férfiak, és a 20. század második felétől néhány társadalomban fiatal nők is jövedelmező állásokat keresnek, hogy eltarthassák családjukat, hogy készségeket fejlesszenek ki, melyek segítik őket a sikeres karrierépítésben, vagy – az utóbbi 50 évben – egyre inkább azért, hogy megvehessék a legújabb sportautót.

Az elmúlt időben a (nem pusztán metaforaként értendő) állásvadászat pontosan leírta azt a veszélyes folyamatot, aminek sikere nagy mértékben függött a korlátozott számú nyomtatott hirdetésben megjelenő potenciális lehetőségek levadászásától, a potenciális foglalkoztatók direkt megkeresésétől, a munkaközvetítő ügynökségek igénybe vételétől, a patrónusoktól, vagy az „ajtókon való kopogtatástól”.

Ma egy fiatal munkakereső a Starbucks kávézóból tejeskávét kortyolgatva a PDA-jával ezernyi állásközvetítő iroda vagy weboldal bármelyikéről milliárdnyi álláslehetőség közül válogathat magának a világ bármely országában, sőt akár nagyobb városában is. Vajon a modern állásvadász miként profitál a modern technológiából? Milyen következményekkel jár ez a vállalati szféra számára? Az álláslehetőségek eme tömeges virágzása vajon milyen hatással lesz olyan kulcsfontosságú demográfiai mutatókra, mint az államhatárokon átívelő munkaerő-mobilitás? És végül mik a tágabb következményei a társadalom egészére nézve?

Smythe, Ian:

A kognitív deficitek hatása a technológiafejlesztésre

Dr. Ian Smythe oktatási tanácsadó, aki előadásában a speciális igényekkel rendelkezők technológiahasználatát tárgyalja. Az oktatás abból a szempontból hasonlít a technológiához, hogy mindkettő részét képezi egyfajta gazdasági szükségszerűség. A kisebbségek igényeinek kielégítése csak a többség igényeinek teljesítését követi. Egy szabványos számítógépen futó szabványos szövegszerkesztő a felhasználók 85%-a számára megfelelő. A fennmaradó 15% speciális igényeihez speciális megoldásokra van szükség. A legutóbbi időben az olyan kognitív hiányosságokkal rendelkezők számára is segítséget tud nyújtani a technológia, mint pl. a diszlexiások. A szöveget beszéddé átalakító vagy a különböző tervező programok (pl. fogalomtérkép) áthidalhatják az ilyen felhasználók kognitív feldolgozásának terén fellépő hiányosságokat. A mobiltechnológia esetében hasonló problémákkal kell megküzdeni.

Az előadás egy folyamatban lévő, uniós támogatásból finanszírozott projektet ismertet, mely diszlexiások problémáira mobil multimédiás alkalmazások kifejlesztését tűzte ki célul.

A projekt egyik hipotézise, hogy a normálistól eltérő megismerésén keresztül érthetőek meg igazán az általános kognitív folyamatok, így a diszlexiában, diszpraxiában, ADHD-ben és Asperger-szindrómában szenvedők problémáinak vizsgálatából levont következtetések alkalmasak a technológia olyan továbbfejlesztésére, ami mindenki számára egyaránt gyümölcsöző lehet a tanulás és a munka terén, ill. a lakókörnyezet alakításában.

Szécsi, Gábor:

Fogalmi és nyelvi konvergenciák az elektronikus kommunikáció terében

Szécsi Gábor habilitált doktor, az MTA Filozófiai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa, a Pécsi Tudományegyetem és a Kecskeméti Főiskola professzora. Az elektronikus médiumok terében mindinkább megváltozik a hely és közösség viszonyával kapcsolatos képzetünk. A televíziózó, internetező vagy éppen mobiltelefonáló ember számára a közösség már nem elsősorban valamilyen közös helyen megvalósuló személyközi relációk együtteseként jelenik meg, hanem sokkal inkább a közvetlen és közvetett emberi interakciókat egyaránt felölelő bizalmi folyamatként. Új közösségiség születik a virtuális térben, amelynek kritériumai szoros összefüggésben vannak a hatékony információkövetítés feltételeivel.

Az elektronikus kommunikáció olyan új kontextust alapoz meg, amelyben összetettebbé válnak a kultúráról, társadalomról, emberi kapcsolatainkról, önmagunkról alkotott fogalmaink. Ezek az összetett fogalmak új dimenziókat tárnak fel gondolkodásunkban; minden eddiginél komplexebbé, de tudatosabbá is téve a kommunikációs folyamatainkat meghatározó közösségi szerepvállalásainkat, identitásunkat.

Ezt az összetett identitást azonban mindenekelőtt a közösségi lét egymásra ható, új formái táplálják. Az elektronikus médiumok használata ugyanis elsősorban azáltal teszi összetettebbé a közösségről alkotott fogalmunkat, hogy egyúttal új típusú közösségeket is teremt. A hálózott személyiség egyszerre válik egy, a globális kommunikációt lehetővé tevő, a nemzeti, kulturális határokon átívelő, virtuális közösség tagjává és egy, az elektronikus médiumok használatával megerősödő, sajátos belső normák alapján szerveződő, helyi közösség tagjává.

E tanulmányban arra kívánok rávilágítani, hogy az új közösségi szintek kialakulásához vezető fogalmi, társadalmi konvergenciák háttérében olyan nyelvhasználati konvergenciák rejlenek, amelyek egyúttal egy új kommunikációs nyelv kialakulásához is vezetnek az elektronikus médiumok terében.

Szvetelszky, Zsuzsanna:

A hálózat képének hatása a társas tudatra

Szvetelszky Zsuzsanna az ELTE BTK Könyvtartudományi és Informatikai Intézetének oktatója, a Pécsi Tudományegyetem Szociálpszichológia Doktori Programjának doktorandusza. A modern hálózat kutatás eredményei között szerepelnek a nagyszámú elemek – weboldalak, szerzői listák stb. – vizsgálatából születő grafikus ábrázolások is. Ezek az eredmények – a grafikonok, a diagramok stb. képei – egyre gyakrabban megjelennek a médiában, a tömegkommunikációban is.

Az emberi gondolkodás eredendően képies. A kép erősebben és közvetlenebbül hat az érzelmekre, az egyes egyének közötti intenzívebb kommunikációt és kölcsönös azonosulást inkább lehetővé teszi, mint a puszta szöveg. Rövid elméleti áttekintés után (Damasio, Bloch, Arnheim, Nyíri, Belting etc.) kísérletet teszek annak megragadására, milyen következményekkel járhat ez a modern hálózat kutatás képi ábrázolásának vonatkozásában.

A képi ábrázolás jelentősége miatt feltételezhető, hogy a hálózatok képisége a vártnál nagyobb hatással lesz a társas tudatra – elsősorban a hálózatok ábrázolásának perceptuális minősége miatt. Mivel a hálózat képe alkalmas az elvont érvelésre, narratívája összetett mentális modellt alkothat napjainkban.

Kapcsolataink panorámája tagadhatatlanul izgalomba hoz, már csak azért is, mert a webkettes hálózati világában az egyén hálózati művelete generálja a topológiát, vagyis bárki hozzájárulhat a nagy, közös kép alkotásához (úgy is, mint egy speciális tanulórendszernek a fejlesztéséhez).

A társadalmi kapcsolatrendszerek bizonyos vonatkozásainak pontos képi ábrázolásának jelentősége a fényképezéshez hasonlítható. Kérdés azonban, hogy a társadalmi hálózatok képi ábrázolása látványként vagy mutatványként jelenik-e meg. Valószínűsíthető, hogy a hálózat látványa felülírja bizonyos eddig morálisan elítélt kommunikációs aktusok értékelését, a pletykáról például éppen a hálózat vizuális képzete kapcsán kiderülhet, hogy rendszerjellemző, s ez a pletyka rehabilitálásához vezet.

Townsend, Anthony:

Telepatikus városokban gondolkodva

Anthony Townsend az Institute for the Future kutatóintézet Technology Horizons programjának kutatási igazgatója. A nagy szocio-technikai trendek átalakítják a 21. századi emberi települések természetét. A gazdaság globalizációja felborította a városi és vidéki gazdaságok globális egyensúlyát, nagy mértékű migrációt eredményezve a nemzetközi kereskedelmi hálózatok mentén az óriásvárosokba (megacities). A fejlődő országokban az eddig példa nélküli mértékű motorizáció mobilitási robbanást idéz elő szárazföldön és levegőben egyaránt. A mobiltelefon (minden idők legsikeresebb elektronikai készüléke) katalizátorként és kötőanyagként funkcionálva akadályozza meg, hogy ez a gyorsan változó összevisszaság alkotóelemei mentén darabokra hulljon szét. Ezeket a helyeket olyan „telepatikus óriásvárosoknak” hívom, ahol a városi élet alapvető koreográfiájának összehangolása egyre kevésbé az órákon, és egyre inkább az azonnal közvetített vágyakon alapul.

A történelem folyamán a masszív, gyors és technológia-intenzív városiasodás a radikális filozófiák megjelenésének hajtómotorja volt. Ilyen volt a fasizmus, a kommunizmus és az anarchizmus, csak hogy néhányat említsünk. Az előadásban a 21. század telepatikus nagyvárosaiban potenciálisan felbukkanó új és felforgató erejű társadalomfilozófiák lehetőségén töprengünk el példákat hozva a fejlődő világból, a tudományos-fantasztikus irodalomból, valamint abból a kutatásból, aminek során a tudomány és a technológia elmúlt ötven évét vizsgáltuk meg, és amit 2005-2006-ban végeztünk az Institute for the Future-ben.

Turner, Mark:

Mik vagyunk? Az én és a kommunikációs technológia konvergenciája

Mark Turner a Case Western Reserve University kognitív tudományi intézetének vezetője. Kognitív szempontból a modern emberi elme felépítése olyan, hogy az emberi léptékű helyzetekről és szituációkról legyen képes értelmet alkotni. Emberi mércével mérve észleljük, szerezzük meg és alakítjuk a – gyakran a cselekvés eszközeiként funkcionáló – tárgyakat. Továbbá viszonylag kevés emberrel és tárggyal foglalkozunk, és azokkal is a célkitűzés, a feltalálás és a tanulás jól szervezett mintázatai mentén, valamint a tér és az idő emberi léptékű határain belül. Az emberi elme azonban – egy alapvető mentális műveletnek köszönhetően –

képes a nem emberi léptékű információkat hasznos és alkalmas emberi léptékű helyzetekké alakítani. Ez lehetővé teszi, hogy a számunkra idegen dolgokat saját szféránkba vonjuk be, és ezáltal megértsük, kezeljük és rendezzük őket. A tudat kis, emberi léptékű történetekkel, keretrendszerekkel és népi elméletekkel dolgozik, melyekről a kognitív tudomány kimutatta, hogy tele vannak leegyszerűsítéssel és hibával. A nyelvet, kommunikációt, látást, memóriát, értelmet, ítélkezést, ill. más magasabb rendű megismerési funkciókat leíró hétköznapi fogalmak gyengék és hibásak, és alkalmatlanok arra, hogy általuk bepillantást nyerjünk lényünk lényegébe. Ugyanakkor, meglepő módon cselekedeteink során használt eszközeink – különösképpen kommunikációs eszközeink – emberi léptékűek, melyeket jobban ismerünk, mint saját magunkat. Ennek megfelelően teljesen természetes az a szándék, hogy önmagunkat az énünkről és a kommunikációs eszközeinkről alkotott fogalmaink együttes használatával (keverékével) próbáljuk megérteni. Az előadás az én és a kommunikációs technológia ilyen emberi léptékű keveredésének természetével és történetével foglalkozik.

Villi, Mikko:

Térbeli és időbeli azonnaliság: Kamerás telefon-fotográfia távolság és idő viszonyában

Mikko Villi doktorandusz hallgató, és a Helsinki University of Art and Design vizuális kultúra karának kutatója. Előadása a fotográfia és a mobilkommunikáció konvergenciájának jelenségéből indul ki, ami az előbbinek időhöz és távolsághoz fűződő viszonyára van kihatással. Az MMS által megvalósuló majdhogynem szinkron fotográfiai kapcsolat gyakorlatilag a jelenben zajlik, ami élesen eltér a fotográfia hagyományos felfogásától. Villi tárgyalja azt a fotóüzenetekben rejlő potenciált, ami a jelenlét vagy a távoli jelenlét (tele-presence) érzését képes nyújtani. A hagyományos fényképek a térbeli azonnaliság érzését képesek nyújtani a befogadó „itt”-jének és a fénykép „ott”-jának összekapcsolásával. A fényképüzenet az időbeli azonnaliság megteremtésével egy ennél erősebb kapcsolatot és az azonnali jelenlét érzését hozza létre. A fent említett aspektusokat a családi fényképek kontextusában vizsgálja részletesen az előadó. Milyen szerepet játszanak az MMS üzenetek a térben távol lévő családtagok által alkotott közösség fenntartásában? Ami épp ezért az időbeli jelen nem lét és a térbeli jelen nem lét ellentétében fogalmazható meg.

Vincent, Jane:

Érzelem és a mobilom

Jane Vincent a Surrey-i Egyetem Digital World Research Center tudományos munkatársa. Néhány ember mobiltelefonja iránt tanúsított érzelmi kötődését már korábban kimutatták: ilyen pl. a – szinte minden életkorra jellemző – érzelemmel telített szavak használata a mobiltelefon iránti érzések kifejezésére; sokan pedig egyenesen kijelentik, hogy nem képesek nélküle élni. Az előadás feltárja, hogy az emberek miképpen fejezik ki érzelmi kötődésüket mobiltelefonjuk, ill. mindaz iránt, amit az számukra jelent. Egy friss, kvalitatív módszerekkel elvégzett kutatás eredményeit elemzi az előadó. A félig-strukturált interjúk során a mobilhasználókat megkérték, hogy beszéljenek arról, milyen szerepet tölt be készülékük mindennapjaikban, különös tekintettel kapcsolataikra. A válaszokban rejlő érzéseket és érzelmeket szociológiai szempontból elemzi a szerző interakcionista- (Blumer, Goffman és mások) valamint érzelemelméletek (Kemper, Hochschild) alapján.

Würfel, Maren:

Médiakonvergencia a serdülő szemszögéből

Maren Würfel kommunikáció- és médiatudományt, pszichológiát és politikatudományt tanult a Lipcsei egyetemen, jelenleg tudományos munkatárs és oktató a Kommunikáció és Médiatudományi Intézetben. Napjaink médiavilágát kétféle konvergencia jellemzi: egy technológiai (a korábban elkülönülő médiacsatornák közötti határvonalak eróziója) és a különböző médiaformák és tartalmak konvergenciája.

Eleddig kevés kutatás irányult arra, hogy a serdülők miképpen sajátítják el ezt a konvergens médiavilágot, és hogy ebből következően milyen hatást gyakorol a médiakonvergencia a fiatalok szocializációs folyamataira valamint identitásalkotására. Az előadás 12-19 éves fiatalok körében elvégezett kvantitatív felmérésekre, valamint serdülőkkel készített interjúk eredményeire támaszkodva tárgyalja ezeket a kérdéseket. Würfel előadásában a tartalmakhoz történő hozzáférés mögött meghúzódó motivációkat elemzi különös tekintettel az érdeklődésre és a preferenciákra, valamint hogy ezekkel párhuzamosan milyen konvergens médiacsoportokat és technológiai hibrideket használnak a fiatalok.

Yoshida, Miya:

Létmódok a mobil távközlésben

Miya Yoshida japán művészettörténész, jelenleg a berlini Werkbundarchiv múzeum kiállítás-szervezője. Előadásában megkérdőjelezi a mobilmédia-tartalmak fogyasztása által létrejövő „új szubjektivitások” konstrukcióját és az ezzel kapcsolatos feltételezéseket. Ide tartoznak a konkrét anyagok különböző szintjei: a művészi-nem művészi, a szubjektív-kevésbé szubjektív, vagy a vizuális és nem-vizuális tartalmak.

A kommunikációs technológia több esetben olyan környezetként működik, ami szándékosan fokozza a szubjektum létrehozására irányuló folyamatokat, továbbá a szubjektivitás árucikké válását célozza meg. Úgy tűnik, manapság az individuális szubjektivitást fontosabbnak tartják, mint valaha, és ezzel együtt a termelés részévé alakítják. Bármely ideológia fogyasztási aktussá válhat az individuális szubjektivitással és a társadalmi rendszerrel való kapcsolatában. Az ideológia eddig is a szubjektum-termelésnek egy olyan módja volt, amiben a szubjektivitás élő, és melyben reprodukálódik.

A „szubjektivitás” manapság használatos fogalma azt a benyomást keltheti, hogy elválaszthatatlanul kapcsolódik a gazdasági rendszer gondozásához. Ez a folyamat azonban visszafordítható a termelési ciklusba: a gazdaság táplálja a mobilszubjektivitást. Az előadó felveti, hogy ez a jelenség leírható a pszichológiában használatos „flatness” fogalmával, ami a szubjektivitásokat annak érdekében „sekélyesíti el”, hogy azok egy olyan létezési módhoz alkalmazkodjanak, amit a hálózatokba (és hálózatrendszerekbe) rendeződő kapitalista gazdaságok és geopolitikák váltanak fel. A „flatness” jelensége áthatja a térbeli elhelyezkedés technológiák által kiterjesztett különböző módozatait, ami a digitális mobilkommunikáció individuális és kollektív felhasználása által jött létre.